הלכה · משנה תורה · מפרשים · שער המלך · ספר נשים

שער המלך על משנה תורה, הלכות סוטה

רבי יצחק נוניס בילמונטי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שער המלך על משנה תורה, הלכות סוטה

רבי יצחק נוניס בילמונטי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שער-המלך-על-משנה-תורה-הלכות-סוטה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה ח 4

פרק ב

הלכה ח

כל איש שבא ביאה אסורה מימיו כו' ואפי' בא על ארוסתו בבית חמיו כו'. וכתב עליו הראב"ד הא דלא כהלכתא משמעתתא דריש ארוסה וכתב מרן ז"ל שטעמו מדאמרינן בריש ארוסה טעמא דכתיבי הני קראי כו' ואם איתא דבא על ארוסתו בבית חמיו אינו מנוקה מעון ל"ל קרא למעט ארוסה ת"ל דאין האיש מנוקה מעון ואפשר לדחות ולומר דקרא ב' טעמים יהיב למעט ארוסה ע"כ הנה דברי מרן כפשטן מרפסן איגרי דכתב רחמנא קרא יתירא ללא צורך ולפי דברי מרן ז"ל מאי מקשו בגמ' מההיא דרב אחא אימא דקרא תרי טעמי יהיב אי משום ארוסה ואי משום שקדמה שכיבת בועל לבעל וכבר תמה עליו בזה הרב מש"ל ועוד תמה עליו בעיקר הקושיא שהקש' הראב"ד דקושיא מעיקרא לית' דבגמ' שקלו וטרו ביתור הפסוקים דל"ל קרא למעט ארוסה ת"ל מקר' דמבלעדי אישך ותי' דאצטריך להיכא דבא על ארוסתו בבית חמיו דמדין תורה ליכא איסור כלל ואשמועינן קרא דאף שבא על ארוסתו בבית חמיו דקדמ' שכיבת בעל לבועל ואיסור ליכא מדין תורה אפ"ה אינה שותה והא דאמרינן דאפי' בא על ארוסתו בבית חמיו אין המים בודקין את אשתו הוא לאחר שאסרו את הדבר הזה משום דקר' סתמא כתיבא ולפיכך כתב הרב ז"ל שהראב"ד ז"ל לא כוון למ"ש מרן אלא להההיא דאמרינן התם מעוברת חבירו מינקת חבירו כו' יע"ש באורך ולדעתי אחר המחילה אין דבריו נכונים ולא זו הדרך בדברי הראב"ד כי מאחר שרבינו ז"ל סמוך ונראה לדין זה כתב ההיא דמעוברת חבירו ומינקת חבירו דשותה והוקשה לו זה ותי' שאין כאן עבירה וה"ט משום דשאני מעוברת חבירו שאין איסור הביאה מצד עצמה אלא מחמת דבר אחר דהיינו משום הולד כמ"ש הרב הנזכר א"כ אף שנאמר שהראב"ד ז"ל לא ישר בעיניו חילוק זה מ"מ לא הי"ל להשיג על רבינו בהאי לישנא משמעתת' דריש ארוסה כאלו חדשות הוא מגיד אלא הכי הי"ל להשיג ולומר אלא מה הפרש יש בין בועל ארוסתו בבית חמיו למעוברת חבירו ולכן נר' עיקר כדברי מרן שכונתו מההיא דאמרי' טעמא דכתיבי הני קראי כו' אלא שכונת הראב"ד לאו היינו אקרא דתחת אישך דלישתוק מינה ות"ל דאין האיש מנוקה מעון כמו שהבין הרב דהא ודאי ליתא דקרא אצטריך למעט ארוסה מדין תורה קודם שבאו חכמים ואסרו את הדבר הזה אלא כונת הראב"ד לתנא דמתני' דקתני ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה שנ' תחת אישה דכיון דמתני' מיירי בשבא על ארוסתו בבית חמיו כדאוקי בגמ' דמש"ה אצטריך למעוטי מקרא דתחת אישה ולא מטעמ' דקדמה שכיבת בועל לבעל א"כ ל"ל לתנ' דמתני' למעוטינהו משום קרא

דתחת אישה דלפי טעם זה איכא למיטעי דדוקא בעודה ארוסה אינה שותה אבל אם נשא' אח"כ ה"ז שותה ת"ל משום דאין האיש מנוקה מעון דמהשתא אפילו אם נשאת אחר כך דקרינן ביה תחת אישה אינה שותה ונהי דקרא אצטריך מדין תורה למעוטי קודם שבאו חכמים ואסרו לבעול ארוסה בבית חמיו מ"מ אנן בדידן השתא דאית לן איסור' מכח רז"ל ל"ל לתנא למעוטי מקרא דתחת אישה דאיכ' למטעי כמ"ש כנ"ל ולולי דמסתפינ' אמינא שאף מרן ז"ל כך היתה כונתו בדברי הראב"ד ז"ל כמ"ש ומ"ש ואם אית' כו' ל"ל קרא למעט ארוסה ת"ל משום דאין האיש מנוקה מעון אין כונתו לומר דלישתוק קרא מיניה אלא אקרא דמתני' דקאמר דל"ל למעוטי מקר' ת"ל משום דאינו מנוקה מעון ומ"ש ואפשר דקרא תרי טעמי יהיב למעט ארוסה נ"ל שט"ס נפל בדבריו ובמקום דקר' צ"ל דתנ' תרי טעמי יהיב למעט ארוסה וכונתו לומר דתנ' דמתני' דנקט טעמ' דתחת אישה תרי טעמי יהיב ובא לאשמועינן דארוס' אינה שותה בעודה ארוסה אפי' בלאו טעמ' דונקה האיש מעון מטעמ' דתחת אישה ומעתה צדקו דברי מרן ז"ל וסרה מהר תלונת הרב מש"ל אלא דכפי זה קשה דא"כ מאי ק' ליה להראב"ד ז"ל אימא דמה שהוצרך תנא דמתניתין למעט ארוסה מקר' דתחת אישה לאו משום חלוקת לא שותות דלהא אפי' בלאו קרא דתחת אישה נפק' מטעמ' דאין האיש מנוקה מעון אלא משום חלוקת לא נוטלות כתובה הוצרך תנא למעוטי מקרא דתחת אישה דאי משום טעמ' דאין האיש מנוקה מעון אינה מפסדת כתובת' שהרי בא אחר שנסתרה קתני מתניתין דנוטלת כתובתה ואינה שותה אע"ג דטעמ' דאינה שותה משום דאין האיש מנוקה מעון כמ"ש רש"י ז"ל פרק קמא דסוטה ד"ו ובשלמ' אם נאמר דקושית הראב"ד היא אקרא גופיה דלישתוק מיניה ות"ל דאינו מנוקה מעון ניח' שפיר דליכא למימר דקר' אצטריך למעוטי כדי להפסיד' כתובתה משום דכתובת אשה אינו אלא מדרבנן כמו שהסכימו הראשונים ז"ל וכמ"ש כל זה הרב בעל מש"ל ז"ל בדין זה יע"ש אכן אם נאמר דכונת הראב"ד ז"ל היא לתנ' דמתני' וכמ"ש קשה טוב' דמאי קו' דאימא דאיצטריך תנא דמתניתין למעוטי מקרא דתחת אישה משום חלוקת לא נוטלים כתובה ואף גם זאת יש ליישב ולו' דס"ל להראב"ד דאף מטעמ' דאין האיש מנוקה מעון לא נוטלות כתובה משום דכיון דבסיבתה שבא עליה בעודה ארוס' אינה ראויה לשתות אינ' נוטלת כתובה ובא עליה אחר שנסתר' דנוטלת כתובה שאני משום דהיא אומרת דטהורה היא ואין כאן איסור כלל כמ"ש הרב הנזכר ונר' דמה שהוצרך הרב הנז' לומר דס"ל להראב"ד דכתובת אשה דרבנן ומש"ה לא קאמר דקרא אצטריך להפסידה מכתובתה דאי מטעמא דאין האיש מנוקה מעון ה"ז נוטלת כתובה הוא משום דאזיל לשיטתיה כטעם הב' שכתב לעיל וז"ל ועוד נר' דמי שבא

על אשה בלא קדושין דפשיט' דאינו מנוקה מעון כו' אם חזר ולקחה וקנא לה נהי דאינו יכול להשקותה משום דאינו מנוקה מעון מ"מ אינה מפסדת כתובתה אף שהיא היתה סיבת העון משום דדוקא היכא דהנשואין הן באיסור הוא דמפסד' כתובתה אבל היכא דהנשואין היו בהיתר אף שקודם לזה קדם לו עמה ביאה אסורה אינה מפסדת כתובתה וה"ט דבא עליה אחר שנסתרה משום דנשואיה היו בהיתר כו' יע"ש ומש"ה ק"ל שפיר דה"נ בבא על ארוסתו בבית חמיו אי משום טעמא דאינו מנוקה מעון אינה מפסדת כתובת' כיון שהנשואין היו בהיתר דומי' דבא עליה אחר שנסתרה מיהו אנן בדידן מצינן למימר לדעת הראב"ד דס"ל כטעם הראשון שכתב הרב ז"ל דכל שבסיבתה אינה ראויה לשתות אף שהנשואין היו בהיתר אינה נוטל' כתובה ובא עליה אחר שנסתרה שאני שהיא אומר' טהורה אני כך נראה לי ליישב השגת הראב"ד ז"ל ודוק:

ועוד אפשר לומר שכונת הראב"ד ז"ל היתה מהא דאמרי' התם בברייתא תחת אישך פרט לארוסה יכול שאני מוציא אף שומרת יבם ת"ל איש איש דברי ר"י ואמרינן התם בגמ' דכוותא גבי שומרת יבם שבא עליה היבם בבית חמיה דאל"ה אינ' שות' משום דקדמה שכיב' בועל לבעל והשתא היינו דק"ל להראב"ד דאם איתא דבא על ארוסתו בבית חמיו אין המים בודקין אות' א"כ דכוותה נמי יבם שבא עליה בבית חמיו אין המים בודקין אות' מידי דהוה ארוסה והיכי קאמר ר"י שומרת יבם שותה הא אינו מנוקה מעון ולומר דמאי דקאמר ר"י יכול שאני מוצי' אף שומרת יבם מדין תורה קאמר דשותה וקודם איסור רז"ל ולעולם דהשתא דתנן איסור רז"ל בבועל ארוסתו בבית חמיו מודה דאינה שותה הא ודאי דחיקא מילתא טובא דפשטא משמע דבעיקר דינא פליגי השתא אי שותה או לא ועוד נראה לי היותר נכון שהראב"ד ז"ל כוון להההיא דאמרינן בריש ארוסה איבעיא להו עוברת על דת צריכה התראה או לא ובעי למפשטא ממתני' דקתני ארוסה ושומרת יבם לא שותות כו' משתא הוא דלא שתיא הא קנויי מקנא לה למאי לאו לאפסודי כתובת' ודחי ר"פ אמר הכא להשקותה כשהיא נשואה כדתניא אין מקנין לארוס' כו' והשתא היינו דק"ל להראב"ד ז"ל דאם איתא לדעת רבינו ז"ל דבועל ארוסתו בבית חמיו אינו מנוקה מעון א"כ היכי קאמר ר"פ דמתניתין דקתני ארוסה ושומרת יבם לא שותות כו' הא קנויי מקנא לה הוא להשקותה כשהיא נשואה הא כיון דמתני' אוקימנ' לה בבא על ארוסתו בבית חמיו דמש"ה אצטריך למעוטי מקרא דתחת אישה א"כ היכי מצי מקנא לה להשקותה כשהיא נשואה הא אינו מנוקה מעון והיא ראיה ראויה אליו ודוק ודרך אגב אומר דחזות קשה הוגד לי מסוגיי' זו למ"ש רש"י ז"ל ביבמות דנ"ח אההיא דאמרינן התם ר"פ אמר האי תנא היא דתניא אין מקנין לארוסה כו' אבל

מקנין אותה להשקות' כשהיא נשואה וכתב רש"י ז"ל וז"ל ר"פ אמר כו' והכא כגון דקני לה כשהי' ארוסה ונשאה ובא עליה והדר איסתתר לא' לעולם דקני לה כשהיא ארוסה ואיסתתר ומשקה לה כשהיא נשואה ודקשיא לך אין מנוקה מעון האי תנא הוא דלית ליה הך דרשא זה לשון מורי והוא עיקר עכ"ל וקשה טובא דא"כ צ"ל לפי' זה דכי קאמר ר"פ הכא להשקותה כשהיא נשואה כדתניא מקנין לארוסה כו' דהיינו ההיא ברייתא דיבמות היינו לומר דמקני לה כשהיא ארוסה שאם נסתרה בעודה ארוסה משקה כשהיא נשוא' דבהכי מיירי ברייתא דמייתי וא"כ ע"כ צ"ל דמתניתין דפרק ארוס' לית ליה הך דרשה דמנוקה מעון דומייא דברייתא וזה תימ' דהרי קתני בסיפא דמתניתין בא עליה אחר שנסתרה ה"ז נוטלת כתוב' ואינה שותה וה"ט משום דאינו מנוקה מעון כמ"ש לעיל וא"כ לר"פ קשיא רישא אסיפא ומדברי רש"י ז"ל שכתב כאן מבואר דס"ל כפי' ראשון שכתב ביבמות ותו ק"ל לפרש"י דיבמות דמנ"ל לר"פ לומר דברייתא דמקנין לארוסה כו' לית ליה הך דרשא דמנוקה מעון אימא דברייתא ה"ק מקנין לארוסה להשקות' כשהיא נשוא' בשנסתרה אחר שנשאת ולעולם דאם נסתרה בעודה ארוסה אינ' שותה משום דאין האיש מנוקה מעון ויותר תימה על התוס' ז"ל שם בד"ה ר"פ שהקשה לפרש"י דמנ"ל לר"פ דהך תנא לא בעי שתקדום שכיבת בעל דילמא כשבא על ארוסה בבית אביה מיירי ואמאי לא ק"ל בפשיטות כמ"ש וליכא למימר דלהך לישנא ס"ל לר"פ דקנויי דארוסה לא מהני להשקותה בסתירה דנשואה דהא ליתא דבהדיא קתני בברייתא פרק ארוסה דכ"ו ע"א המקנא לארוסתו ולשומר' יבם שלו ומשכנסה נסתרה או שותה או לא נוטלת כתובה הרי בהדייא דקנוי דארוסה מהני לסתירה דנשואה ויש ליישב בדוחק וצ"ע כעת:

ובהיותי בזה ראיתי להרב מש"ל שכתב דמהא דתנן אלמנ' לכ"ג גרושה וחלוצה לכ"ה כו' לא שותות הוציא רבינו דין זה דס"ל דטעמא דכל הני משום דאין האיש מנוקה מעון אך רש"י פי' דטעמ' דמתניתין הוא משום דכתיב כי תשטה אשתו בראויה לאישות הכתוב מדבר וכתב דהכי תניא בספרי ועלה בדעתי לומר דרש"י ז"ל מודה לרבינו ומה שהוצרך לטעמא דבראויה לאישות הוא כדי לתת טעם למה שאינה נוטלת כתובה דאי משום טעמי' דאינו מנוקה מעון היתה נוטלת כתובה אלא דלא נהירא משום דאכתי קשה קרא למאי אצטריך למעט מי ראויה לאישות ת"ל דאינו מנוקה מעון דהא ע"כ בבא עליה מיירי דאי לא הא קדם שכיבת בועל לבעל וליכא למימר דקרא אתא להפסידה כתוב' דהא לית' דכתוב' אינ' מן התורה ואפי' לרשב"א כו' יע"ש באורך ובסוף דבריו הכריח דרש"י ז"ל ס"ל כדעת רבינו ז"ל ממ"ש פרק עגלה ערופה דמ"ז ונמצאו דבריו סותרים והניחו בצ"ע וכמו כן ק' לשיט' רבינו מה יענה להההיא דסי' דנפקא לן מקרא

דכי תשטה אשתו ות"ל מטעמא דאינו מנוקה מעון ולע"ד נראה ליישב דאיצטרך קרא דכי תשטה אשתו למעט כ"ג שיבם אלמנה מן האירוסין דאסיקנא ביבמות ד"ך דכ"ג מותר בביאה ראשונ' מטעמ' דאתי עשה ודוחה ל"ת אלא דחכמים גזרו ביאה א' אטו ביאה ב' וא"כ אי משום טעמ' דמנוק' מעון הא נמי מנוקה מעון ומשום הכי אצטריך קרא למעוטי מטעמא דאינה ראויה לאישות ובהכי מתיישב שפיר לדעת רבינו דלא תי' ליה מההיא דסי' לפי מ"ש רבינו בפה"מ דטעמ' דמתניתין משום דאינו מנוקה מעון תיקשי דהיכי פסיק ותני אלמנ' לכ"ג ומי לא עסקינן בכ"ג שיבם אלמנה מן האירוסין דליכא טעמא דמנוקה מעון הא לא תקשי דכיון שלדעת רבינו אפי' ביאה אסורה מדברי סופרים ממעטינן א"כ כ"ג שיבם אלמנה מן האירוסין נמי חשיב אינו מנוקה מעון דכיון שחכמים גזרו ביאה ראשונה אטו ביאה ב' אלא דמ"מ לא תי' לן קרא למאי אצטריך דקרא אצטריך לקודם שאסרו חכמים כנ"ל נכון ודוק:

הגהות הרה"ג יוסף שאול נאטאנזאן - על שער המלך מ"ש בכוונת הראב"ד בדרך השני דבריו תמוהים דרב פפא ל"ל הא דאינו מנוקה מעון כמ"ש רש"י יבמות דף נ"ח וא"כ אין ראי' ודוק: